

ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЄВРОРЕГІОНУ

«ДНІПРО»

Робота виконана в рамках українсько-російського науково-дослідного проекту «Українсько-російсько-білоруське співробітництво як інструмент розвитку транскордонного регіону», що здійснюється за результатами спільного конкурсу НАН України та РГНФ – 2008 (проект №17-08/08-02-91202a/U)

Актуальність проблем регіонального розвитку та досліджень відповідних управлінських механізмів очевидна у нашому повсякденні. Широко відома європейська практика в цій сфері, зокрема в тому, що стосується розвитку прикордонних територій, створення транскордонних регіонів, впроваджена протягом останніх десятиліть. Перспективи європейської інтеграції надали поштовх і для відповідних напрацювань в українських реаліях.¹

Традиційно більша увага приділялась західним регіонам України, що стан абсолютно виправдано з огляду на можливості фінансування тих чи інших проектів, готовність до співпраці управлінців по обидва боки кордону і певний досвід наших західних сусідів. На кордонах України з країнами-членами ЄС діють 4 єврорегіони: Карпатський (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія); „Буг” (Україна, Польща, Білорусь); „Нижній Дунай” (Україна, Молдова, Румунія); „Верхній Прут” (Україна, Молдова, Румунія).

Водночас, значна частина українських кордонів є спільною з Білоруссю та Росією. Відповідно, принаймні в минулому, прикордонні території були поєднані економічними і соціальними зв'язками, мали спільну інфраструктуру, подібність суспільних проблем. На жаль, питання пов'язані з розвитком транскордонного співробітництва на півночі та сході України залишаються недостатньо опрацьованими, і з наукової, і з управлінської точок зору. Незважаючи на існування східних єврорегіонів «Дніпро» та «Слобожанщина», їх діяльність залишається недостатньо

ефективною. Це обумовлено браком фінансових ресурсів, відсутністю чітких стратегій розвитку, конкретних планів та механізмів дій. Зазначимо, що саме єврорегіон «Дніпро» мав би становити особливий інтерес для досліджень і втілення їх результатів, з огляду на можливості трьохстороннього співробітництва, подальшої екстраполяції набутого досвіду і на білорусько-українське, і на російсько-українське прикордоння.

В угоді про створення єврорегіону [4] зазначається, що метою і завданнями його діяльності є: всебічний економічний розвиток; регіональне планування; комунікації, транспорт і зв'язок; освіта, охорона здоров'я, спорт і туризм; охорона і поліпшення стану навколишнього середовища; ліквідація надзвичайних ситуацій,

¹ За даними Міністерства економіки, територія України, що входить до складу єврорегіонів, складає майже третину від її загальної площі, на ній проживає кожний третій українець. До складу шести єврорегіонів входять 8 областей, 149 районів, 141 місто України та адміністративно-територіальні одиниці 8 країн Європи [2].

стихійних лих і їхніх наслідків; сприяння розширенню контактів між жителями прикордонних територій, розвитку співробітництва між установами й організаціями, а також суб'єктами господарської діяльності. Ступінь їх реалізації залишається невизначеною.

Значна частина єврорегіону утворена територіями соціально- економічне становище яких можна визначити як депресивне. Це однаковою мірою стосується Чернігівської області України та Брянської області Росії, і меншою – Гомельської області Білорусі. Так, наприклад, частка Чернігівської області у валовому регіональному продукті (ВРП) України протягом багатьох років не перевищує 2%¹ і має тенденцію до зменшення, низькими є показники інвестиційної та зовнішньоторговельної діяльності. Кількість населення постійно зменшується, мають місце негативний природний приріст, міграційний відтік, старіння населення (частка населення віком до 35 років станом на 01.01.2008 р. становила 40%) – загальнодержавні проблеми, що особливо гостро постали в цьому регіоні. Частка Брянської

області (за 2006 р.) становила у ВРП Росії 0,8%, інвестиції в основний капітал – 0,3, експорт – 0,2, імпорт – 0,4%². Несприятливою є демографічна ситуація. Показники розвитку Гомельській області є вищими за середні по країні (наприклад, в області виготовляється більше 20% промислової продукції Білорусі), що однак не виключає існування цілої низки соціальних проблем, зокрема і пов'язаних з низьким рівнем життя населення.

Окреме місце у сьогоденні трьох областей займає екологічна складова. Частина земель забруднена внаслідок аварії на ЧАЕС. З іншого боку, унікальні ландшафтні комплекси Полісся становлять значний потенціал співпраці в галузі охорони навколишнього природного середовища, що в свою чергу означає і можливості залучення коштів міжнародних організацій. Відомою є європейська стратегія транскордонного співробітництва в межах біосферних заповідників, що дозволяє реалізацію спільних підходів до зонування та визначення цілей управління в таких територіальних одиницях. В Україні, Указом Президента, створений національний парк «Подесіння», заповідання долини р. Десна є актуальним і для Росії, зокрема на окремих територіях Брянської області. Важливим є розвиток співпраці в межах транскордонного біосферного заповідника «Брянсько-Старогутські ліси» (що в межах України охоплює переважно територію Сумської області, але може і має бути розширений).

Підсумовуючи наведені данні слід відзначити, що ефективне функціонування єврорегіону «Дніпро», і, відповідно, успішний соціально-економічний розвиток Чернігівської області та її окремих районів, потребує насамперед якісного наукового обґрунтування. Мета і завдання його розробки безумовно передбачають комплексні суспільно-географічні дослідження, спрямовані на забезпечення збалансованого територіального розвитку.

¹ За даними [1]

² За даними [3]

Список літератури:

1. Державний комітет статистики України (офіційний сайт) www.ukrstat.gov.ua
2. Міністерство економіки України (офіційний сайт)
http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=101155
3. Федеральная служба государственной статистики России (официальный сайт)
<http://www.gks.ru>
4. Чернігівська обласна державна адміністрація (офіційний сайт)
http://cg.gov.ua/single_page.php?menu_id=1974&NameTable=single_page&DEPAT=2899&pm=green_menu